

N:o 33.

Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, med förslag till lag angående rätt att efterbilda konstverk; gifven Stockholms slott den 12 februari 1897.

Under åberopande af bilagda i statsrådet och högsta domstolen förda protokoll vill Kongl. Maj:t härmed, jemlikt § 87 regeringsformen, föreslå Riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag angående rätt att efterbilda konstverk.

Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

OSCAR.

L. Annerstedt.

Förslag

till

Lag angående rätt att efterbilda konstverk.

Med upphäfvande af lagen angående efterbildning af konstverk den 3 maj 1867 och förordningen den 10 augusti 1877 rörande utsträckt tillämpning af nämnda lag förordnas som följer:

1 §.

Originalt konstverk må ej under konstnärens lifstid utan hans samtycke till försäljning eller offentligt utställande efterbildas i den konst- art, hvartill originalet hörer. Ej varde efterbildning loflig derföre att den utföres i annan storlek än originalets eller att dertill användas materialier af annat slag, ej heller derföre att oväsentliga ändringar, tillägg eller uteslutningar vidtagas.

2 §.

Konstnär vare berättigad att, med andras uteslutande, låta sitt originala konstverk, i dess helhet eller delvis, till försäljning eller offentligt utställande efterbildas genom tryck, fotografi eller afgjutning eller på annat dylikt sätt.

Denna rätt gälle intill utgången af tionde året efter det, hvarunder konstnären afled, och må med eller utan vilkor eller inskränkning på annan öfverlätas.

3 §.

Hvad i 2 § är stadgadt utgöre ej hinder att i vetenskaplig framställning eller i skrift, som är afsedd att tjena till bruk vid undervisning, intaga efterbildning af konstverk.

Då annans konstverk sålunda efterbildas, skall konstnären derå anbragta namn eller signatur vid bilden angifvas.

4 §.

Öfvergår konstverk i annans ego, varde konstnären eller hans rättsinnehafvare icke genom öfverlåtelsen förlustig de rättigheter, som ofvan omförmälas; dock skola, der konstverk af konstnären eller hans rättsinnehafvare öfverlåtes till staten eller menighet, sagda rättigheter anses innefattade i öfverlåtelsen. Är porträttbild utförd efter beställning, må den ej af konstnären efterbildas utan samtycke af den, som beställningen gjort, eller, efter hans död, af efterlevande make och arvingar.

Har annat blifvit uttryckligen aftaladt, än nu för hvarje fall är stadgadt, vare det gällande.

5 §.

Förbud mot efterbildning, hvarom ofvan sägs, gälle ej i afseende på konstverk, som är utställt på öppen plats eller anbragt å byggnads utsida.

6 §.

Efterbildar någon olofligen konstverk, straffes med böter från och med tjugu till och med ett tusen kronor och hafve till målseganden förverkat de utförda efterbildningarne; gälde ock fulla värdet af de exemplar, som icke finnas i behåll.

Kan nu stadgad grund för beräkning af skada icke följas, varde skadeståndet bestämdt efter annan grund, som pröfvas skälig. Lägsta belopp, hvartill skadestånd må sättas, vare i ty fall tjugufem kronor.

Formar, plåtar och andra materialier, som uteslutande äro användbara för konstverkets efterbildande, skola tagas i beslag; och varde med dem, der ej parterne annorlunda öfverenskomma, så förfaret, att missbruk ej kan ske.

7 §.

För underlåtenhet att fullgöra hvad i 3 § 2 mom. är föreskrifvet vare straffet böter från och med fem till och med etthundra kronor.

8 §.

Hvad nu är stadgadt angående straff, skadestånd och egendoms förlust gälle ock i tillämpliga delar för den, som med vetskap om en efterbildnings olaglighet den till salu håller eller offentligen utställer eller i riket till försäljning eller offentligt utställande inför.

9 §.

Förbrytelse mot denna lag må ej åtalas af annan än målsegande.

10 §.

Böter, som enligt denna lag ådömas, tillfalle kronan. Saknas tillgång till deras fulla gäldande, skola de förvandlas efter allmän strafflag.

11 §.

Bestrider den, som tilltalad är, att efterbildning egt rum, ege rätten, der så nödigt pröfvas, infordra yttrande i ämnet från akademien för de fria konsterna, der ej parterne skjuta frågan under gode män och utfästa sig att nöjas åt deras yttrande derutinnan. I sådant fall uppställe rätten den eller de frågor, som af gode männen besvaras skola.

12 §.

Konstnärns i denna lag stadgade rätt med afseende å konstverk må ej i hans eller efterlevande makes eller arfvings bo för gäld i mät tagas.

13 §.

Denna lag tillämpas på konstverk af svensk medborgare, så ock på utländsk medborgares konstverk, som först utgifvits här i riket.

Lagens bestämmelser kunna, under förutsättning af ömsesidighet, af Konungen förklaras delvis eller helt och hållet gälla äfven konstverk af annat lands medborgare och konstverk, som i samma land först utgifvits.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1898.

Den skall ega tillämpning jemväl i afseende på dessförinnan utfördt konstverk; dock att lagen icke verkar inskränkning i den rätt, som blifvit enligt äldre lag förvärfvad samt att dels sådant staten eller menighet tillhörigt konstverk, som före lagens trädande i kraft förvärfvats, fortfarande fritt må efterbildas, dels ock formar, plåtar och andra utslutande för efterbildning af visst konstverk användbara materialier, som före samma tid förfärdigats, må, der efterbildningen enligt äldre lag lofflig var, fortfarande för sitt ändamål begagnas.

*Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
fredagen den 25 september 1896*

i närvaro af:

Hans excellens herr statsministern **BOSTRÖM**,
Statsråden: friherre **ÅKERHIELM**,
WIKBLAD,
GILLJAM,
friherre **RAPPE**,
CHRISTERSON,
WERSÄLL,
ANNERSTEDT.

Chefen för justitiedepartementet statsrådet Annerstedt föredrog i underdånighet en af svenska konstnärernas förening den 13 april 1894 ingifven underdånig ansökning, i hvad densamma innefattade framställning rörande vissa ändringar i gällande bestämmelser om efterbildning af konstverk; öfver hvilken framställning akademien för de fria konsterna, efter nådig remiss, afgifvit utlåtande.

Härefter yttrade departementschefen:

»Lagen angående efterbildning af konstverk den 3 maj 1867 innehåller i 1 och 2 §§, att ingen må till försäljning eftergöra originala konstverk i konstnärens lifstid utan hans samtycke, såvida efterbildningen

hörer till samma konstart som originalet, samt att konstnär har utslutande rätt att låta efterbildningar af de af honom utförda originala konstverk, delvis eller i deras helhet, återgifvas på mekanisk väg eller genom fotografi eller afgjutning eller annat dylikt sätt. Från nämnda förbud undantagas emellertid i lagens 4 §, bland annat, efterbildning af konstverk, som tillhöra staten eller menigheter, samt konstverks begagnande af handtverkare och fabrikanter såsom förebilder vid tillverkning af husgeråd och andra till förbrukning ämnade varor eller till prydnader derå. Emot dessa undantag är den af svenska konstnärernas förening nu gjorda framställning riktad.

Föreningen erinrar, att ifrågavarande undantag sakna motstycke i de flesta andra länders lagstiftning, samt anmärker vidare, att staten och menigheter ingalunda betala frikostigare än andra köpare, vid hvilket förhållande det måste anses innebära en uppenbar motsägelse, att konstnären i följd af konstverkets försäljning till staten eller till en menighet förlorar sin reproduktionsrätt; att konstnärens tillfredsställelse att se sitt verk upptaget i en offentlig samling synes blifva alltför dyrt betald med förlusten af reproduktionsrätten; att denna kan utan konstnärens vetskap eller vilja beröfvas honom derigenom, att en enskild person, till hvilken han sålt konstverket, sedermera öfverlåter detsamma till staten eller till en menighet; att det till förmån för handtverkare och fabrikanter gjorda undantaget synes innebära ett alltför starkt gynnande af industrien på konstens bekostnad; att detsamma medför en fara, att konstnärernas arbeten blifva i vanställd gestalt bekanta för en större allmänhet; att det ej är rättvist att låta konstnärerna ensamma bringa offer för den inhemska konstindustriens förkofran; samt att det å andra sidan synes ligga i denna industris eget sanna intresse att blifva befriad från en för dess sunda utveckling hämmande osjelfständighet.

Hufvudsakligen på nu anförda skäl hemställer svenska konstnärernas förening, att berörda tvänne undantag måtte ur lagen utslutas. I denna hemställan instämmer akademien för de fria konsterna, hvilken äfven förordar, att för konstnärens lifstid och tio år efter hans död all kopiering af konstverket göres beroende af konstnärens eller hans rättsinnehafvares samtycke.

Hvad angående förutberörda till förmån för handtverkare och fabrikanter gjorda undantag från konstnärens utslutande rätt att reproducera konstverket blifvit anfördt synes förtjena allt beaktande. Såsom akademien för de fria konsterna erinrat, har akademien redan i sitt utlåtande öfver det förslag, som låg till grund för 1867 års lag, afstyrkt ett sådant undantag, såsom egnadt att lända både konsten och industrien till skada.

Akademiens åsigt förmådde ej då göra sig gällande, något som förklaras deraf, att man vid införandet af en ny skyddslagstiftning helt naturligt ansåg sig böra förfara med största varsamhet. Under de trenne årtionden, som sedan dess förflutit, har emellertid den s. k. immateriella eganderätten vunnit ett allt mera utsträckt erkännande utan att de på ett eller annat håll hysta farhågorna för menliga följder af densamma vunnit bekräftelse af erfarenheten. För närvarande torde ock — såsom bestyrkts af hållna öfverläggningar med representanter för de närmast intresserade industrigrenarne — ifrågavarande undantagsbestämmelse sakna nämnvärd praktisk betydelse för handtverkare och fabrikanter, till hvilkas förmån den är gifven. Vid sådant förhållande synes tiden vara inne att genom borttagande af densamma undanröjda en obehöflig inskränkning i konstnärens rätt med afseende på konstverket.

Äfven den nu gällande föreskriften beträffande reproduktion af konstverk, som tillhöra staten eller menighet, torde böra i visst afseende undergå förändring. På sätt svenska konstnärernas förening framhållit, synes nämligen på grund af densamma en konstnärs reproduktionsrätt kunna obehörigen gå förlorad derigenom, att en enskild person, till hvilken konstnären, med bibehållande af reproduktionsrätten, försålt konstverket, sedermera utan konstnärens vetskap eller vilja öfverlåter det samma till staten eller en menighet. Om i anledning häraf den nu gällande undantagsbestämmelsen beträffande konstverk, som tillhöra staten eller menighet, bör förändras, torde det emellertid icke vara lämpligt att med afseende på rätten till reproduktion i allo likställa sådana konstverk med dem, som äro i enskild ego. Det ändamål, som med offentliga samlingar uppenbarligen åsyftas, synes nämligen kräfva, att efterbildning af deri förvarade konstverk regelmässigt icke är beroende af någon annans samtycke, än den myndighets, som öfver samlingarne har vård. Medan det i allmänhet gäller, att genom öfverlåtelse af konstverk konstnären eller hans rättsinnehafvare icke förlorar reproduktionsrätten, der ej annat förhållande blifvit uttryckligen aftaladt, bör derföre i fråga om öfverlåtelse af konstverk till staten eller menighet en motsatt regel uppställas, eller att, när ej annat aftalats, reproduktionsrätten anses innefattad i konstnärens eller hans rättsinnehafvares öfverlåtelse. Tillämpningen af denna regel kan uppenbarligen icke medföra den nyss omtalade olägenheten, att konstnären utan sin vilja eller vetskap förlorar reproduktionsrätten.

Ett allmänt kopieringsförbud, sådant akademien för de fria konsterna förordat, skulle visserligen så till vida medföra en fördel, som den enligt nu gällande bestämmelser erforderliga bevisningen derom, att kopiering

skett i försäljningsändamål, gifvetvis stundom måste medföra afsevärda svårigheter. Då emellertid ett dylikt stadgande skulle i väsentlig mån försvåra och i vissa fall måhända alldeles förhindra den, såsom svenska konstnärernas förening framhållit, för en blifvande konstnärs utbildning synnerligen viktiga kopieringen, anser jag mig icke kunna biträda det af akademien derom framställda förslag. Ej heller finner jag tillräckligt skäl vara för handen att, såsom akademien jemväl ifrågasatt, utsträcka den tid, hvarunder konstnären eger förbjuda kopiering.

I sammanhang med de ändringar i 1867 års lag, hvartill den af svenska konstnärernas förening gjorda framställning föranleder, torde en omarbetning af nämnda lag i dess helhet böra företagas. Mot denna lags affattning kunna nemligen, såsom redan af 1867 års lagutskott anmärkts, ur redaktionel synpunkt befogade anmärkningar göras. Vidare behöfver densamma kompletteras med vissa bestämmelser, som nu saknas. Härtill kommer, att för vinnande af nödig öfverensstämmelse med lagen angående eganderätt till skrift och med den lag angående rätt att återgifva fotografisk bild, hvarom jag har för afsigt att denna dag inför Eders Kongl. Maj:t framlägga förslag, vissa jemkningar i konstverkslagen erfordras.

För de viktigare ändringar, som jag funnit böra vidtagas i förut ej berörda delar af lagen, torde det nu tillåtas mig att i korthet redogöra.

Då det numera ej sällan förekommer, att konstverk, i original eller kopia, emot afgift förevisas för allmänheten, samt när genom en i sådant syfte gjord efterbildning konstnärens rätt uppenbarligen äfventyras i lika hög grad som genom kopiering till försäljning, torde förbudet mot kopiering böra afse jemväl det fall, då afsigten är att offentligt utställa efterbildningen.

I analogi med hvad som innehålles i lagen angående eganderätt till skrift och i lagförslaget angående rätt att återgifva fotografisk bild, lærer i konstverkslagen böra inflyta en bestämmelse af innehåll, att det i 2 § stadgade förbud mot mångfaldigande af konstverk ej må utgöra hinder att i vetenskaplig framställning eller i skrift, som är afsedd att tjena till bruk vid undervisning, intaga efterbildning af konstverk, dock att det dervid bör åligga den, som begagnar sig af annans konstverk, att sådant tillkännagifva medelst utsättande af konstnärens namn eller signatur.

Vid den inom högsta domstolen företagna granskning af förslaget till 1867 års lag uttalades i fråga om det stadgande, som motsvaras af nuvarande 3 §, af tvenne bland domstolens ledamöter den åsigt, att nämnda stadgande åtminstone icke utan inskränkning borde tillämpas i

afseende på porträtter. Porträttet hade, yttrade desse ledamöter, om ej alltid, dock i de flesta fall, oberoende af sitt konstvärde, en egen särskild betydelse, fallande inom det enskilda lifvets område samt för konstnären alldeles främmande — och af detta förhållande torde, om beställaren skulle förmenas att utan konstnärens samtycke låta efterbilda porträttet, också med skäl böra följa förbud för konstnären att, utan beställarens samtycke, taga sådan efterbildning; men lämpligast syntes dock vara, att rättigheten till efterbildande af porträtt tillerkändes utslutande den, som beställt detsamma, eller vore egare deraf, så framt ej porträttet tillhörde staten eller offentlig myndighet.

Den uppfattning, som ligger till grund för detta uttalande, synes mig i sina hufvuddrag vara riktig. Att öfverflytta rätten till efterbildning af porträtt, utfördt af en konstnär, å den som beställt detsamma eller är egare deraf, skulle dock, enligt min åsigt, vara att obehörigen inkräkta på konstnärens rätt. Vidare lärer det i denna lag vara tillräckligt att meddela skydd i fråga om sådana porträttbilder, som utförts efter beställning, och slutligen torde förbudsrätten böra tillkomma, ej hvarje tillfällig egare af porträttet, utan endast den, som beställt detsamma, eller, efter hans frånfälle, hans närmaste anhöriga. Med anledning häraf lärer allenast böra stadgas, att efter beställning utförd porträttbild — hvarmed jemväl förstås sådan, som åstadkommits genom plastisk konst — ej må af konstnären efterbildas utan samtycke af den, som gjort beställningen, eller, efter hans död, af efterlevande make och arfvingar.

Enligt 22 § i lagen angående eganderätt till skrift får författar-rätten till otryckt skrift, som finnes i författarens, hans enkas eller arfvingars ego, icke tillgripas för gäld. Den grundsats, som här gjort sig gällande, att alster af andligt arbete ej bör få utan upphofsmannens eller hans efterlevande anhörigas samtycke offentliggöras, synes med lika skäl böra ega tillämpning i afseende på konstverk. I följd deraf att sättet för offentliggörandet eger vida större betydelse beträffande konstverk än i fråga om skrifter, bör härvid konstnärens reproduktionsrätt äfven till konstverk, som redan blifvit på ett eller annat sätt offentliggjordt, undantagas från utmätning, medan det motsvarande undantaget enligt lagen angående eganderätt till skrift gäller allenast under förutsättning, att skrift icke blifvit tryckt.

Slutligen torde det vara lämpligt att, med intagande i lagen af förbud mot efterbildning af konstverk medelst tryck, upphäfva den nu gällande förordningen om utsträckt tillämpning af lagen angående efterbildning af konstverk.»

Föredragande departementschefen uppläste härpå ett i öfverensstämmelse med de af honom nu uttalade åsikter upprättadt förslag till lag angående rätt att efterbilda konstverk, af den lydelse bilaga A vid detta protokoll utvisar;

Och täcktes, på statsrådets hemställan, Hans Maj:t Konungen i nåder förordna, att öfver berörda förslag högsta domstolens yttrande skulle, för det ändamål § 87 regeringsformen omförmäler, genom note ur protokollet inhemtas.

Ex protocollo:

Aug. von Hartmansdorff.

*Bilaga A.***Förslag**

till

Lag angående rätt att efterbilda konstverk.

Med upphäfvande af lagen angående efterbildning af konstverk den 3 maj 1867 och förordningen den 10 augusti 1877 rörande utsträckt tillämpning af nämnda lag, förordnas som följer:

1 §.

Originalt konstverk må ej under konstnärens lifstid utan hans samtycke till försäljning eller offentligt utställande efterbildas i den konst- art, hvartill originalet hörer. Ej varde efterbildning loflig derföre, att den utföres i annan storlek än originalets eller att dertill användas materialier af annat slag, ej heller derföre att oväsentliga ändringar, tillägg eller uteslutningar vidtagas.

2 §.

Konstnär vare berättigad att, med andras uteslutande, låta sitt originala konstverk, i dess helhet eller delvis, efterbildas genom tryck, fotografi eller afgjutning eller på annat dylikt sätt.

Denna rätt gälle intill utgången af tionde året efter det, hvarunder konstnären afled, och må med eller utan vilkor eller inskränkning på annan öfverlätas.

3 §.

Hvad i 2 § är stadgadt utgöre ej hinder att i vetenskaplig framställning eller i skrift, som är afsedd att tjena till bruk vid undervisning, intaga efterbildning af konstverk.

Då annans konstverk sålunda efterbildas, skall konstnärens derå anbragta namn eller signatur vid bilden angifvas.

4 §.

Öfvergår konstverk i annans ego, varde konstnären eller hans rättshafvare icke genom öfverlåtelsen förlustig de rättigheter, som ofvan omförmälas; dock skola, der konstverket af konstnären eller hans rättshafvare öfverlåtits till staten eller menighet, sagda rättigheter tillkomma nye egaren. Är porträttbild utförd efter beställning, må den ej af konstnären efterbildas utan samtycke af den, som beställningen gjort, eller, efter hans död, af efterlevande make och arfvingar.

Har annat blifvit uttryckligen aftaladt, än nu för hvarje fall är stadgadt, vare det gällande.

5 §.

Förbud mot efterbildning, hvarom ofvan sägs, gälle ej i afseende på konstverk, som är utställt på öppen plats eller anbragt å byggnads utsida.

6 §.

Efterbildar någon olofligen konstverk, straffes med böter från och med tjugu till och med ett tusen kronor och hafve till målseganden förverkat de utförda efterbildningarne; gälde ock fulla värdet af de exemplar, som icke finnas i behåll.

Kan nu stadgad grund för beräkning af skada icke följas, varde skadeståndet bestämdt efter annan grund, som pröfvas skälig. Lägsta belopp, hvartill i ty fall skadestånd må sättas, vare tjugufem kronor.

Formar, plåtar och andra materialier, som uteslutande äro användbara för konstverkets efterbildande, skola i beslag tagas; och varde med dem, der ej parterne annorlunda öfverenskomma, så förfaret, att missbruk ej kan ske.

7 §.

För underlåtenhet att fullgöra hvad i 3 § 2 mom. är föreskrifvet vare straffet böter från och med fem till och med etthundra kronor.

8 §.

Hvad nu är stadgadt angående straff, skadestånd och egendoms förlust gälle ock i tillämpliga delar för den, som med vetskap om en

efterbildnings olaglighet den till salu håller eller offentligen utställer eller i riket till försäljning eller offentligt utställande inför.

9 §.

Förbrytelse mot denna lag må ej åtalas af annan än målsegande.

10 §.

Böter, som enligt denna lag ådömas, tillfalle kronan. Saknas tillgång till deras fulla gäldande, skola de förvandlas efter allmän strafflag.

11 §.

Bestrider den, som tilltalad är, att efterbildning egt rum, ege rätten, der så nödigt pröfvas, infordra yttrande i ämnet från akademien för de fria konsterna, der ej parterne skjuta frågan under gode män och utfästa sig att nöjas åt deras yttrande derutinnan. I ty fall uppställe rätten den eller de frågor, som af gode männen besvaras skola.

12 §.

Konstnärns i denna lag stadgade rätt med afseende å konstverk må ej i hans eller efterlevande makes eller arfvings bo för gäld i mät tagas.

13 §.

Denna lag tillämpas på konstverk af svensk medborgare. Lagens bestämmelser kunna, under förutsättning af ömsesidighet, af Konungen förklaras delvis eller helt och hållet gälla äfven konstverk af medborgare i annat land.

Denna lag träder i kraft den 1 januari

Den eger ej tillämpning å sådant staten eller menighet tillhörigt konstverk, som före nämnda tid förvärfvats. Formar, plåtar och andra uteslutande för efterbildning af visst konstverk användbara materialier, som dessförinnan förfärdigats, må, der efterbildningen enligt äldre lag loflig var, fortfarande för sitt ändamål begagnas.

*Utdrag af protokollet öfver lagärenden, hållet uti Kongl. Maj:ts
högsta domstol måndagen den 1 februari 1897.*

Första rummet.

Närvarande:

Justitieråden: GLIMSTEDT,
ÅBERGSSON,
HERSLOW,
NORBERG,
LILIENBERG,
HUSS,
WIJKANDER.

Sedan, jemlikt högsta domstolens beslut den 22 oktober 1896, handlingarna rörande det till högsta domstolen för afgifvande af utlåtande öfverlemnade förslag till lag angående rätt att efterbilda konstverk mellan högsta domstolens ofvanbemälda ledamöter cirkulerat, företogs nu detta ärende till slutlig behandling; varande förslaget under bilaga A fogadt vid detta protokoll.

Emot förslaget framställdes inom högsta domstolen följande anmärkningar, nemligen vid:

1 och 2 §§.

Justitierådet *Wijkander* yttrade: »I förslaget har bibehållits den i gällande lagstiftning befintliga principiella åtskilnaden mellan efterbildning i den konstart, hvartill originalet hörer, och efterbildning i annan konstart, hvilken senare efterbildning i regeln skulle vara loflig äfven utan konstnärens samtycke. Från denna regel uppställles emeller-

tid i 2 § ett så väsentligt undantag, att densamma i verkligheten kommer att sakna all praktisk betydelse. I berörda § angifves nemligen att efterbildning genom tryck ej må ske utan konstnärens lof; och som till tryck lära böra hänföras kopparstick, stentryck, träsnitt och annan dylik konst, torde sjelfva regelns tillämplighet komma att hufvudsakligen inskränka sig till två fall, nemligen ett plastiskt arbetes aftecknande och en tecknings återgifvande medelst plastisk konst, och således allenast till reproduktionsformer, som högst sällan komma till användning. Vid sådant förhållande och då någon egentlig grund för uppställande af förenämnda åtskilnad svårigen kan uppvisas — hvilket ock föranledt att densamma i allmänhet ej återfinnes i utländsk lagstiftning — hemställer jag om sådan ändring i förslaget, att efterbildning i annan konstart än den, hvartill originalet hör, likställes med efterbildning i originalets konstart, dervid den i 2:dra stycket af 2 § konstnärs arfvinge eller annan rättsinnehafvare tillförsäkrade rätt synes kunna utsträckas jemväl till sistberörda art af efterbildning. — Skulle åter förslaget anses böra i denna del bibehållas oförändradt, och således efterbildning i annan konstart än originalets vara, med det undantag som i 2 § sägs, tillåten äfven utan konstnärens samtycke, synes följdriktigheten fordra, att för sådan loflig kopia i lagen meddelas enahanda skydd, som för originalt konstverk.

Vid uppdragande af gränsen mellan loflig och icke loflig efterbildning har i 1 § afseende blifvit fäst å det syfte, hvori efterbildningen verkstälts. Så har emellertid icke, eller åtminstone icke uttryckligen, skett i 2 §; och denna underlåtenhet kan, och tilläfvventyrs bör, leda till en tolkning, enligt hvilken t. ex. en tecknings efterbildning genom kopparstick vore förbjuden, äfven om den endast vidtagits för gravörens utbildning i sin konst eller eljest för hans enskilda räkning. Då en sådan inskränkning i den efterbildande konstnärens verksamhet icke lär vara af behovet påkallad, anser jag, att åt paragrafen bör gifvas en lydelse, som utesluter möjligheten af en tolkning i förberörda riktning.»

Justitierådet *Huss* yttrade: »Af stadgandet i första stycket af 2 § följer att det skulle vara egaren af ett originalt konstverk förment att till enskildt bruk efterbilda detsamma genom tryck, fotografi eller afgjutning eller på annat dylikt sätt. Det synes emellertid föga rimligt att förbjuda egaren af dylikt konstverk att i afseende å detsamma för privat bruk vidtaga ens en så obetydlig reproduktion som en fotografisk bild; och då härtill kommer att ett så utsträckt skydd ej kan anses påkalladt af något verkligt intresse å konstnärens sida, bör, enligt min

mening, förbudet mot efterbildning inskränkas till det fall då densamma sker för försäljning eller offentligt utställande.»

Justitieråden *Glimstedt*, *Abergsson*, *Norberg* och *Lilienberg* instämde med justitierådet *Huss*.

Justitierådet *Herslow* ansåg det lika litet rimligt, som af konstnärernas verkliga intresse påkalladt, att, såsom med nuvarande lydelsen af första stycket i 2 § blefve förhållandet, det skulle vara egaren af ett originalt konstverk förment att deraf taga en fotografisk bild för sitt enskilda bruk.

4 §.

Beträffande första punkten af första stycket hemställde justitierådet *Wijkander*, att det derstädes befintliga undantaget från regeln, att konstnären icke genom konstverkets öfverlåtelse skulle blifva förlustig sin reproduktionsrätt, måtte erhålla en affattning, som allenast angåfve att, då öfverlåtelse egt rum till staten eller menighet, reproduktionsrätten skulle anses vara i öfverlåtelsen innefattad, der den icke särskildt undantagits. Med en sådan affattning berördes nemligen ej frågan, hvem reproduktionsrätten skulle tillkomma i det fall, då konstnären redan före konstverkets öfverlåtande till staten eller menighet å annan öfverlåtit reproduktionsrätten — en fråga, som syntes böra i hvarje särskildt fall afgöras efter allmänna civilrättsliga principer och ej, på sätt i förslaget finge anses vara åsyftadt, en gång för alla sålunda lösas, att staten och menigheter tillerkändes ovilkorlig företrädesrätt framför den enskilde.

I fråga om andra punkten i samma stycke ansåg justitierådet, lika med hvad vid granskningen af förslaget till 1867 års lag af tvenne ledamöter i högsta domstolen yttrats, reproduktionsrätten till porträttbild, som utförts efter beställning, böra tillkomma den, som gjort beställningen. Härigenom uppkömme enkelhet i rättsförhållandet mellan konstnären och beställaren, utan att konstnäreus rätt kunde anses vara kränkt, eftersom honom, enligt andra stycket af paragrafen, lemnats fritt att genom aftal förbehålla sig reproduktionsrätten i de undantagsfall, då han kunde finna sådant öfverensstämma med sina intressen.

Justitierådet *Lilienberg* yttrade: »Förbudet för konstnären sjelf att efterbilda ett bestäldt porträtt, såvida ej samtycke erhållits af den, som gjort beställningen, eller hans sterbhus, torde, sammanställt med stadgandet i början af §, innefatta, att, om en enskild person bestäldt porträttet, eger konstnären förbjuda hvarje efterbildning, men är, om han

sjelf vill verkställa en sådan, beroende af beställarens eller sterbhusets samtycke och detta äfven i fall porträttet kommit i statens eller någon menighets ego. Åtminstone i sistnämnda händelse borde väl dock konstnären icke vara i sämre ställning än hvar och en annan, som, under förutsättning af konstnärens samtycke, enligt förslaget eger rätt att efterbilda porträttet utan samtycke af den, som bestält detsamma, eller hans sterbhus. Då derjemte tillräckliga skäl torde saknas för en redaktion, som äfven eljest behandlar konstnären strängare än andra, hemställes, om icke åt ifrågavarande stadgande borde gifvas en sådan lydelse, att en efter beställning utförd porträttbild, som icke tillhör staten eller menighet, ej må efterbildas utan samtycke, förutom af konstnären i de fall, då sådant efter ty förut är sagdt erfordras, jemväl af den, som beställningen gjort, eller efter hans död af hans efterlevande maka och arfvingar.»

Justitieråden *Abergsson*, *Herslow* och *Norberg* ansågo likaledes lydelsen af denna § böra så ändras, att man undveke den oegentlighet, hvilken syntes uppstå derigenom att, enligt nuvarande lydelsen, ett efter beställning utfördt porträtt, som kommit i statens eller menighets ego, icke finge utan beställarens eller dess sterbhusdelegares samtycke efterbildas af den konstnär, som gjort samma porträtt, men väl af annan person.

8 §.

Justitieråden *Lilienberg* och *Wijkander* anmärkte, att, då efterbildning i allmänhet ej vore att anse såsom oloffig, med mindre den skett i sådant syfte, som i 1 § funnes angifvet, deraf syntes, med den affattning 8 § i förslaget erhållit, kunna följa, att den, som till salu hölle eller offentligen utstälde en i annat syfte verkställd kopia, skulle vara straffri äfven i det fall, då han afvetat, att vederbörligt tillstånd ej lemnats till kopieringen. Då emellertid finge antagas, att en sådan tolkning af 8 § ej vore afsedd, hemstälde justitieråden, att redaktionen af paragrafen måtte erhålla erforderlig rättelse.

12 §.

Justitierådet *Wijkander* yttrade: »Då i förevarande § föreskrifves, att konstnärns i denna lag stadgade rätt med afseende å konstverk ej må i hans bo för gäld i mät tagas, samt berörda lag allenast meddelar

skydd mot efterbildning af konstverk, framgår här af att sjelfva konstverket, vare sig i fullbordadt eller ofullbordadt skick, skulle kunna för konstnärens gäld i mät tagas. Utan att vilja gå så långt som att i allo gilla den såsom grund för ifrågavarande stadgande uppställda principen, eller att alster af andligt arbete ej bör få utan upphofsmannens samtycke offentliggöras — en princip, som följdriktigt måste leda dertill, att ej ens ett fullbordadt konstverk skulle hos konstnären kunna utmätas — anser jag dock den utsträckta befogenhet, som enligt förslaget i förevarande hänseende tilldelats borgenärerna, icke väl öfverensstämmande med den rent personliga rätt, som enligt sakens natur bör tillkomma konstnären. Liksom, då fråga är om literär verksamhet, en otryckt, i författarens eller hans sterbhusdelegares ego befintlig skrift betraktas såsom innefattande allenast ett för offentligheten ej afsedt uttalande af tankar — ett författarens resonnement med sig sjelf — och på sådan grund anses sakna egenskapen att kunna tjena såsom objekt för utmätning, så borde ock i afseende på den artistiska produktionen ett analogt åskådningssätt få göra sig gällande och således från utmätning hos konstnären eller hans sterbhusdelegare undantagas utkast, studier och öfver hufvud taget alla ofullbordade konstverk, under förutsättning dock att det använda materialet ej i och för sig har ekonomiskt värde. Här emot kan väl invändas att i det konkreta fallet svårighet kan uppstå vid afgörande af frågan, huruvida ett konstverk nått det fullbordade skick, att det kan såsom utmätningssamt anses eller ej, men om de exekutiva myndigheterna, i öfverensstämmelse med hvad i 11 § för der omförmälda fall föreskrifvits, lemnas öppet att i händelse af behof infordra yttrande i ämnet från akademien för de fria konsterna, torde den befarade olägenheten komma att visa sig temligen oväsentlig.

I afseende å förevarande stadgande läser vidare kunna anmärkas att, i den mån borgenärerna berättigas att för sina fordringar erhålla utmätning i sjelfva konstverket, dem synes böra tillerkännas enahanda befogenhet i afseende å den konstnären tillkommande reproduktionsrätten, ty det skäl, som kan anföras för sistberörda rättighets undantagande från utmätning — eller att sättet, hvarpå reproduktionen verkställas, så nära berör konstnärens personliga intresse, att den ej utan hans medgifvande kan få verkställas af annan — torde svårigen få tillmätas afgörande betydelse. Detta konstnärens anspråk på uteslutande reproduktionsrätt är redan förut i annat hänseende (5 §) underkänt; och det synes mig uppenbart att detsamma också bör utan vidare få vika, då det kommer i konflikt med borgenärernas mera oomtvistliga rätt att för sina fordringar erhålla betalning. I och för sig orimligt

torde ock vara att hos en konstnär kan för gäld utmätas t. ex. en af honom förfärdigad tafla, men icke rättigheten att låta fotografera densamma, ehuru sistberörda rättighet kan vara mera värd än sjelfva taflan. Och då, enligt lagen angående eganderätt till skrift, rättigheten att utgifva nya upplagor af en tryckt skrift kan utmätas, äfven om författaren ej afsett sådan reproduktion af sitt arbete, torde jemväl härutinnan kunna hemtas stöd för den af mig nu uttalade åsigt.»

Justitierådet *Huss* instämde uti hvad justitierådet *Wijkander* anfört emot bestämmelsen om förbud att i mät taga konstnärs uti ifrågavarande lag stadgade rätt i afseende å konstverk.

13 §.

Justitierådet *Lilienberg* yttrade: »Nu gällande lag innehåller, att stadgandena i densamma kunna, under förutsättning af reciprocitet, delvis eller i deras helhet af Konungen förklaras tillämpliga jemväl i afseende å efterbildning af *främmande* konstnärs arbete, som *utom riket* finnes; och man lärer väl deraf vara berättigad att antaga — något som icke heller motsäges af lagens öfriga innehåll — att lagen, äfven utan att någon konvention blifvit ingången, är tillämplig å efterbildning af främmande konstnärs arbete, som finnes *inom riket*. Således är främmande konstnärs arbete, som hitkommit för att t. ex. utställas, för närvarande lika med svenska arbeten skyddadt mot efterbildning, vare sig i samma konststart som originalet eller genom fotografering m. m. Enligt det nu föreliggande förslaget skulle emellertid den nya lagen komma att tillämpas endast på konstverk af *svensk* medborgare, såvida icke särskilda konventioner kommit till stånd. Men huruvida det från nyttans synpunkt är lämpligt eller ens från rättens synpunkt kan försvaras, att man på detta sätt undandrager främmande konstnärer skydd för deras alster, torde vara mycket tvifvelaktigt. Om, såsom antagligt är, utländingen sätter lika stort värde på skydd för sina verk, som en svensk konstnär för sina, så skulle det icke förvåna, om främlingarne efter nya lagens införande skulle finna betänkligheter vid att här utställa sina arbeten; men deras uteblifvande skulle antagligen lända till förlust såväl för den inhemska konsten som för allmänheten. Någon önskan om en sådan lagförändring torde icke heller hafva framkommit. Och äfven ur rättens synpunkt lär det väl kunna bättre försvaras, om den främmande skyddas mot ett förfarande, som, derest det har ett svenskt arbete till föremål, är belagdt med straff, än om ett sådant

saklöst kan begås gent emot den främmande, hvilken väl, likasom då en förbrytelse föröfvas mot en härvarande utlänning, bör vara skyddad af landets lagar, ehvad han personligen medföljer sitt verk hit till landet eller icke.

För min del vill jag derföre hemställa, om icke det nuvarande stadgandet borde till sitt innehåll bibehållas i den nya lagen.»

Justitieråden *Glimstedt*, *Abergsson*, *Herslow* och *Norberg* instämde med justitierådet *Lilienberg*.

Öfvergångsstadgandet.

Justitierådet *Wijkander* yttrade: »Då det förklarats, att den nya lagen ej skall ega tillämpning å sådant staten eller menighet tillhörigt konstverk, som före tiden för lagens trädande i kraft förvärfvats, är härigenom ock angifvet, att lagen skall vinna tillämpning å öfriga vid nämnda tidpunkt befintliga konstverk. Emot en sådan utsträckt tillämpning af lagen torde i allmänhet intet vara att anmärka, allenast den enskilde bibehålles vid den rätt, som han med stöd af äldre lag redan förvärfvat. Med den lydelse förevarande stadgande för närvarande har skulle emellertid, i fråga om en före lagens trädande i kraft efter beställning förfärdigad porträttbild, konstnären, som enligt gällande lag haft uteslutande reproduktionsrätt, få denna rätt för framtiden, på sätt i 4 § sägs, inskränkt; och vill det således synas som om, till undvikande af en sådan inskränkning i en redan förvärfvad rättighet, en jemkning i stadgandets affattning vore erforderlig.»

Justitierådet *Lilienberg* yttrade: »Enligt gällande lag är konstverk, som tillhör staten eller menighet, icke skyddadt mot efterbildning, men enligt förslaget skulle för efterbildning af konstverk, som af konstnären eller hans rättsinnehafvare utan förbehåll om reproduktionsrätten öfverlåtits på staten eller menighet, erfordras statens eller menighetens samtycke; dock skulle den nya lagen icke ega tillämpning å sådant staten eller menighet tillhörigt konstverk, som före lagens trädande i kraft förvärfvats. Emellertid kan väl i afseende å dylikt konstverk knappast någon efterbildningsrätt på grund af den gällande lagen sägas vara förvärfvad, helst efterbildandet alltid faktiskt varit och fortfarande kommer att vara beroende på samtycke af den myndighet, som har konstverket i sin vård. Någon sådan rätt att jemväl fortfarande verkställa efterbildning af dylikt verk torde derföre icke genom ett öfvergångsstadgande böra

åt allmänheten bevaras, och jag hemställer derföre, om icke ifråga-
varande punkt af stadgandet kunde uteslutas.»

Justitierådet *Glimstedt* instämde med justitierådet *Lilienberg*.

Ex protocollo

Aug. von Hartmansdorff.

Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementets ärenden, hållet inför Hans Maj:ts Konungen i statsrådet å Stockholms slott fredagen den 12 februari 1897

Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementets ärenden, hållet inför Hans Maj:ts Konungen i statsrådet å Stockholms slott fredagen den 12 februari 1897

Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementets ärenden, hållet inför Hans Maj:ts Konungen i statsrådet å Stockholms slott fredagen den 12 februari 1897

Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementets ärenden, hållet inför Hans Maj:ts Konungen i statsrådet å Stockholms slott fredagen den 12 februari 1897

Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementets ärenden, hållet inför Hans Maj:ts Konungen i statsrådet å Stockholms slott fredagen den 12 februari 1897

Hans excellens herr statsministern **BOSTRÖM**,

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve **DOUGLAS**,

Statsråden: friherre **ÅKERHIELM**,

WIKBLAD,

friherre **RAPPE**,

CHRISTERSON,

WERSÅLL,

ANNERSTEDT,

VON KRUSENSTJERNA,

Justitieråden: **HERNMARCK**,

HERSLOW.

Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementets ärenden, hållet inför Hans Maj:ts Konungen i statsrådet å Stockholms slott fredagen den 12 februari 1897

Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementets ärenden, hållet inför Hans Maj:ts Konungen i statsrådet å Stockholms slott fredagen den 12 februari 1897

Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementets ärenden, hållet inför Hans Maj:ts Konungen i statsrådet å Stockholms slott fredagen den 12 februari 1897

Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementets ärenden, hållet inför Hans Maj:ts Konungen i statsrådet å Stockholms slott fredagen den 12 februari 1897

Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementets ärenden, hållet inför Hans Maj:ts Konungen i statsrådet å Stockholms slott fredagen den 12 februari 1897

fall, då efterbildningen sker för försäljning eller offentligt utställande. I anledning häraf torde ett förtydligande tillägg böra i nämnda paragraf intagas.

Medan 1 och 2 §§ i öfrigt af högsta domstolens fleste ledamöter lemnats utan anmärkning, har af en ledamot ifrågasatts, att efterbildning i annan konstart än den, hvartill originalet hörer, måtte likställas med efterbildning i originalets konstart, och, i sammanhang härmed, att i afseende på allt slags efterbildning skyddet måtte förklaras gälla icke blott under konstnärens listid, utan 10 år derutöfver. Enligt detta förslag skulle, på samma gång det en konstnär för hans originalarbete tillförsäkrade skyddet utvidgades, andra konstnärers rätt att kopiera konstverket i samma eller annan konstart väsentligen inskränkas. Till så genomgripande förändringar i gällande lag synes icke tillräcklig anledning vara för handen.

För den händelse det till högsta domstolens granskning öfverlemnade förslaget i denna del bibehölles oförändradt, har samme ledamot i högsta domstolen hemställt, att för loflig kopia i annan konstart än originalets måtte beredas samma skydd som för originalt konstverk. Så länge originalet är skyddadt skulle emellertid meddelandet af särskildt skydd för en kopia lätteligen föranleda svårigheter i följd deraf, att en efterbildning skulle kunna på samma gång innebära en kränkning af skyddet både för originalet och för kopian — svårigheter alldeles likartade med dem, som man i fråga om eganderätt till skrift sökt vid bestämmande af skyddet för öfversättning undvika. Något praktiskt behof af skydd för kopia torde för öfrigt näppeligen förefinnas.

Med anledning af hvad vid 4 § inom högsta domstolen blifvit erinradt synes nämnda paragraf böra något jemkas, så att deraf med full tydlighet framgår, att, när staten eller en menighet förvärfvar ett konstverk, rätten att reproducera detsamma öfvergår på nye egaren endast i den omfattning, hvori den tillkommer fångesmannen. Härigenom bortfaller äfven anledningen till hvad inom högsta domstolen anmärkts i afseende på det fall, då bestald porträttbild öfvergår i statens eller menighets ego.

Vid förslagets 8 § har af tvenne högsta domstolens ledamöter anförts, att, när efterbildning ej vore olaglig med mindre den skett i det i 1 § angifna syfte, häraf, enligt förevarande paragrafs föreslagna affattning, kunde följa, att den, som till salu hölle eller offentligen utstälde en i annat syfte utförd kopia, skulle, äfven om han afvetat, att konstnären ej lemnat tillstånd till kopieringen, vara straffri, hvilket dock antagligen ej vore förslagets mening. Då emellertid förevarande paragraf i förslaget

öfverensstämmar icke blott med 5 § 2 mom. i gällande lag angående efterbildning af konstverk, utan äfven med 18 § i lagen angående eganderätt till skrift, torde ej någon ändring vara behöflig.

En ledamot i högsta domstolen har vid förslaget 12 § yrkat, att från utmätning hos konstnären eller hans sterbhusdelegare måtte fritagas ofullbordade konstverk, dock under förutsättning att ej det använda materialet i och för sig egde ekonomiskt värde. Äfven bortsedt derifrån, att sistnämnda villkor skulle vara svårt att tillämpa, torde en föreskrift i angifna riktning ej kunna förordas. Tvist skulle nemligen lätt uppstå derom, huruvida ett konstverk vore att anse såsom fullbordadt och i följd deraf utmätningbart eller ej. Att, såsom bemålde ledamot i högsta domstolen ifrågasatt, hänvisa de exekutiva myndigheterna att i förekommande fall inhemta yttrande från akademien för de fria konsterna synes ej vara praktiskt lämpligt.

Vid förslaget 13 § har af högsta domstolens fleste ledamöter blifvit hemstäldt om bibehållande af den nu gällande bestämmelsens innehåll, enligt hvilket en utländsk konstnär här i riket befintliga arbete vore skyddadt oberoende af särskildt förordnande och af den omständigheten, att i konstnärens hemland svenska konstnärer åtnjuta motsvarande förmån. Det sålunda förordade stadgandet skulle emellertid i de ingalunda sällsynta fall, när ett konstverk utställes än i det ena, än i det andra landet eller eljest med korta mellantider förflyttas mellan särskilda länder, medföra afsevärda praktiska svårigheter; konstverket skulle nemligen då omvexlande vara skyddadt och sakna skydd. Den inom högsta domstolen uttalade uppfattningen, att ett sådant stadgande skulle vara erforderligt, för att ej utländska konstnärer skulle afskräckas från att här i riket utställa sina arbeten, kan jag icke dela; utvägar torde nemligen finnas att vid ett sådant utställande på ett tillräckligt verksamt sätt faktiskt hindra efterbildning, som befinnes menlig för konstnärens intressen. I den utländska lagstiftningen återfinnes icke heller någon regel svarande emot den inom högsta domstolen förordade.

Med anledning af de inom högsta domstolen gjorda uttalanden till förmån för beredande af skydd åt utländska konstnärer synes emellertid — efter förebild af hvad i fråga om eganderätt till skrift föreslagits — någon utsträckning af ifrågavarande skydd utöfver hvad förslaget derom innehåller lämpligen kunna vidtagas på det sätt, att utländsk konstnär arbete, som först utgifvits här i riket, skyddas i likhet med svensk konstnär verk. En sådan regel står i öfverensstämmelse med bernerkonventionens fordringar och är således i sin mån egnad att underlätta afslutandet af

internationella öfverenskommelser angående skydd för den literära och artistiska eganderätten.

Slutligen torde, på grund af hvad inom högsta domstolen anförts, öfvergångsstadgandet böra erhålla en förändrad affattning, som närmare ansluter sig till den föreslagna lagen om ändring i gällande bestämmelser angående eganderätt till skrift.»

Sedan föredragande departementschefen härefter uppläst förslaget med de af honom nu förordade jemkningar, hemstälde han i underdånighet, att detsamma måtte, jemlikt § 87 regeringsformen, för Riksdagen till antagande framläggas.

Justitierådet Herslow åberopade hvad han vid detta förslags granskning i högsta domstolen yttrat i de delar, deri det nu framlagda förslaget afveke från de af honom uttalade åsikter.

Statsrådets öfrige ledamöter tillstyrkte bifall till föredragande departementschefens hemställan.

Med bifall till denna hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen i nåder förordna, att till Riksdagen skulle aflåtas nådig proposition i ämnet, af den lydelse bilaga A vid detta protokoll utvisar.

Ex protocollo
Erik Ölander.